

AMICULU FAMARU

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU-LITERARIU CU ILLUSTRATIUNI.

Constantinu Morariu Andrieviciu

fostu profesoru ord. de teologi'a morala la institutul teologicu din Cernauti.

1835—1875.

(Fine.)

Grig'ra deosebita a invetiatoriului Andrieviciu pentru redicarea limbei române la gimnasiulu din Sucév'a pe trépt'a cuvenita se cunósce sí din urmatórea scrisóre:

Inaltu preacinstitu Consistoriu!

„In gimnasiulu sucevanu se esercitéza limb'a românesca numai prin dóue óre pe septemâna, óra limb'a germâna se esercitéza tocmai priu patru óre in decursulu unei septemâni.“

„Acést'a impartíre a óreloru dreptu cá este hotaríta dupa orénduirea ministeriala data de odata cu organisatiunea gimnasiiloru din monarchia, iuse ea este multu daunatóre pentru limb'a românesca, pe cându pentru limb'a cea germâna este ea prea favorítóre.“

„Dauna-dí 'mi luài indrasnéla de a face despre acést'a vorba la conferint'ia, sí chiar' corpulu profesoralu s'a esprimat, cá patru óre in septemâna pentru limb'a germâna suntu prea multe sí chiar' de prisosu, pentru-cá limb'a germana are sí din alta parte destula ocasiune cá se se desvólte in scóla, pertractându-se, afara de religiune, tóte celelalte obiecte gimnasiale in trêns'a.“

„Cumcá limb'a românesca pre lángha acestu numeru micu de óre in septemâna nu póte se prospereze, ci mai cu séma trebuie se tângiéscá,

despre acést'a m'am convinsu eu umilu subscri-sulu pe deplinu in decursulu semestrului antâiu.“

„Acést'a convingere a mea resulta din urmatórele:

1. Invetiamentulu limbei românesci la gimnasiulu sucevanu este obligatu pentru toti invetiáciei fara privire la nationalitate, sí chiar' din caus'a acést'a este numerulu de dóue óre fórté micu faciá cu trebuintiele didactice ale limbei române, cáci in numerulu scolariloru provinu multi de acei'a, cari nu sciú nici scrie nici cetí românesce. Cu acei invetiáciei firesce cá invetiatoriulu este silitu se lucre indoitu mai multu decátu cu cei'alalti, sí lucrându elu asía, este vederatu, cá cei'alalti invetiáciei trebuie se remâie inapoi, sí prin urmare prosperarea invetiamentulu românu trebuie se patimésca multu.

2. Cu ingaduint'ia cea binevoítóre a fostulu ministeriu de cultu, cá sí cei de alta confesiune se aiba intrare in gimnasiulu besericei nóstre, au crescutu numerulu serbatoriloru, din care causa limb'a româna patimesce inca fórté multu. Cu privire la numerulu serbatoriloru am calculatu intr'ó dí, cá in cursulu antâiu s'au esercitatu limb'a româna in antâi'a clasa numai prin 31 de óre.

3. Observându, m'am convinsu, cá limb'a româna chiar' din acést'a impregiurare, cá numai dóue óre í-i suntu harazíte pe septemâna, se pri-

vesce atât de către cetățienii nenationali cât și de către invetiacei indecomunu de unu obiectu maruntielu, de unu obiectu, care abia s'ar' tîné de rëndulu obiectelor celor obligate gimnasiale. Acésta observatiune mi-au fostu și temeiuu, că in semestrulu antâiu mi-am aretatu in privința unoru invetiacei nemultîmirea cu propasirile lor.

4. Numerulu celu micu alu óreloru hotărîte pentru invetiamentulu românescu este multu daunatoriu și pentru religîne, pentru-că organulu religiunii din lips'a tîmpului nu se pôte exercită pâna la acelu gradu de deplinatate, că dogmele credinței și ale moralei se afle intrare usióra in sufletulu și in inim'a tineretului.

5. Dupa uriculu de intemeiare a gimnasiului este limb'a româna concesa că se fia limb'a cea propunativa. Acum'a inse nu se pôte corespunde concesiunii acesteia din lips'a barbatilor inzestrati cu studii filologice, filosofice și cu sciința limbei române, iuse pâna cându va sosi tîmpulu că se se póta corespunde acestei dorinti nationale, este de nevoia, că limb'a se se exerciteze macaru încâtv'a și se ajunga la acelu gradu, in care se fia démna pentru intrebuintiarea s'a in gimnasiu.

Pe temeiuu acestoru insirate de umilu subscrisulu binevoiesca Inaltu P. C. Consistoriu de a mijloci la inaltele locuri, că pentru prosperarea limbei române la gimnasiulu din Sucév'a se se concéda cu privire la invetiacei cei nenationali in antâi'a clasa patru, éra in celelalte clase câte trei óre pe septemâna.

Sucév'a in ^{29 Ianuarîu}_{10 Februarîu} 1861. Const. Andrieviciu.

Cu acést'a scrisóre câscigã invetiatoriulu Andrieviciu pentru anulu scolaru 1861/62 in tuspatru clasele câte trei óre pe septemâna pentru limb'a româna.

Dara anulu 1861 a fostu pentru dînsulu celu mai fatalu din tóta viétia s'a, că-ci in acelu anu î-i mori mai antâiu uniculu copilu, ce l'a avutu, și dupa câteve luni î-i mori și soçi'a. A remâné veduvu in etate de 26 de ani și abia dupa doi ani de viétia conjugala, insémna pentru unu preotu ortodox-orientalu a representá in restulu vietii s'ale figur'a cea mai trista in societatea omenésca. Catechetulu Andrieviciu a sciutu inse se se reculéga și-n asta positiune amara, elu a cautatu se-si innece dorerea cumplita causata prin pierderea celor mai scumpe ființe pentru dînsulu, in activitate neobosita pentru binele comunu besericescu și nationalu. — Gimnasiulu din Sucév'a precum și celu din Cernautiú aveá lips'a totala de manuale de religîne pentru clasele inferióre.

Catechetulu Andrieviciu se puse deci pe munca, publicându dupa câtiv'a ani pe spesele fondului religionariu alu Bucovinei urmatórele cărți: 1) „Mânariu pentru invetiatur'a religionaria a besericeii dreptcredințosa a resaritului, compusu spre folosulu invetiaceiloru clasei antâia gimnasiale. Vien'a 1866. 2) Mânariu pentru invetiatur'a istoriei testam.

vechiu, compusu spre folosulu clasei a dóu'a gimnasiale. Vien'a 1866 și 3) Mânariu pentru invetiatur'a istoriei vietii Mântuitoriului lumii Isusu Christosu pentru clas'a a III-a gimnasiale. Vien'a 1867.“ — Pe lînga aceste cărți a mai publicatu Andrieviciu in „Fói'a societatii pentru literatur'a și cultur'a româna din Bucovin'a, anulu 1865,“ unu tratatu fôrte instructivu „despre scólele crestinesci in evurile cele patru de antâiu ale crestismului,“ éra activitatea lui in privința predicamentului besericescu o dovedesce tenculu celu mare de predici scrise de mân'a lui in decursu de 16 ani.

Escriindu-se la inceputulu anului 1867 concursulu pentru asiedierea definitiva a catedrei pentru teologi'a morala la institutul teologicu din Cernautiú, Andrieviciu competá, se supuse esamenului respectivu și cu resolutiunea imperatésca din 20 Septemvre 1869 fû denumitu de profesoru strãrdinariu de morala. Acum'a 'si revindicá elu și numele celu adeveratu familiaru de „Morariu.“ Elu aflá in noulu seu postu câmpulu literaturii teologice morale sterilu și mai că desiértu, fiindu-cã auditorii sei se folosia pentru studiile lor numai de nisce scripte dictate de profesorii de mai 'nainte și prefacute din anu in anu. Profesorulu Constantinu Morariu, denumitu fiindu in anulu 1873 definitivu, prinse deci a lucrá cu multu zelu la unu opu de teologi'a morala dupa unu sistemu bine chibsuitu, și in decursu de 5 ani î-i și succese a fini partea generala, precum și cea speciala mai multu de jumetate. Dãra unu morbu de peptu atrasu prin recéla, anume ftis'a, contra carei'a tóte mijlócele medicinei suntu zadarnice, î-lu puse in primavér'a anului 1875 pre demnuulu și muncitoriulu profesoru la patu, curmându-i dupa puține zile sâmbata sér'a in ^{29 Martie}_{10 Aprilu} 1875 firulu vietii spre nespus'a dauna a besericeii și a natiunii române din Bucovin'a.

Nu facemu vorba de parada, cându dîcemu „spre nespus'a dauna,“ pentru-că profesorulu Morariu s'a dusu in flórea vietii, abia in etate de 40 de ani, și tocmai atunci cându elu cu de totu rarele s'ale insusiri spirituale și fisice érá menitu se fia fal'a facultatii teologice, in care se schimbã institutul teologicu de mai 'nainte in anulu urmatoriu 1876 prin inaugurarea universitatii din Cernautiú. N'am cunoscutu și nu cunoscemu in Bucovin'a preotu cu unu esterioru mai imosantu și mai frumosu decum érá profesorulu C. Morariu. Corpu inaltu și armonicu desvoltatu, o rumenéla și albatia pe față, cari aréta sanetatea deplina, frunte lata, ochi mari caprii de-o deosebita inteligentia minunata, mustetie și barba (precum potu vedé on. cetitori și pe portretulu publicatu), acestea calitati eminente ale fisicului seu impreunate cu o voce, decátu care in vorba și 'n cântare scriitoriulu acestoru siruri n'a auditu alt'a mai dulce și mai armoniósã, 'lu faceáu pe fia-care se sémțiésca unu adeveratu farmecu de placere in societatea acestui barbatu pe câtu

de nobila la inima, pe atât'a sî de severu sî resolutu intru implinirea detoriiloru sî intru apărarea drepturiloru besericeî sî natiunii s'ale fația cu incalcarile strainiloru. Nu odata i-am auditu pre studentii sei din Sucev'a dîcîndu, cã nu Marek, ci Andrieviciu e directorulu gimnasiului. Las' cã pentru cultivarea s'a continua in hmb'a romãna profesorulu Morariu portã o deosebita ingrigire, dara elu posedea sî cunoscint'a limbei germãne in unu asia gradu, incãtu visitãndu-lu — precum singuru a istorisitu — in anulu 1873 cu ocaziunea espositiunii universale din Vien'a pe ministrulu de culte Stremayr in locuint'a s'a, acest'a dupa o òra sî jumetate de convorbire despre feliurite referiuti culturale din Bucovin'a l'a intrebatu: unde-ai studiatu d.-t'a? Respondîndu profesorulu Morariu cã la gimnasiulu din Cernautiu, ministrulu batîndu-lu cu mân'a pe umeru i-a dîsu: „merkwürdig, ein so schön Klingendes Deutsch ist mir noch nie zu Ohre gekommen. Glücklich ist die Bukovina, wenn sie solcher Leute viele hat.“

Despre nobilitatea de inima a profesorului C. Morariu vomu se dãmã aice intre multe altele numai dõue esemple: — Afãndu-se unu frate de-alu profesorului intr'o mare crisa de bani, trebuindu-i adeca numai decãtu 400 fl., catechetulu gimnasialu f-lu chiamã la sene sî dupa o convorbire mai lunga intrã pe cãtev'a minute in alta odaia. Apoi deschidîndu usi'a, f-lu chiamã pe frate in launtru, unde intrég'a mеса de scrisu a catechetului erã acoperita cu bancnote austriace (400 fl.), tocmai sum'a, ce-i trebuî fratelui sî cãruia i-o sî darui.

Cãtu a fostu catehetu in gimnasiu, Andrieviciu a tîenutu cu victulu seu sî imbracamintea s'a pe trei nepoti in cuartiru.

Ce se atinge de increderea autoritatii besericesci in sciint'a — amu potẽ dîce — enciclopedica-teologica a profesorului Morariu, apoi amentimu numai faptulu, cã voindu celu mai vechiu profesorulu dela institutululu teologicu din Cernautiu, Jõnu Calinciucu se-si tiparẽsca opulu seu de teologi'a dogmatica sî supuindu-lu in scopulu acest'a Consistoriului spre aprobare, Consistoriulu l'a datu spre censurare celui mai tẽneru dintre profesorii institutululu teologicu, anume profesorului Constantin Morariu.

Ast'feliu a fostu vieti'a acestui barbatu, despre care nu credemu se fia vre-unulu din cei ce l'au cunoscutu, care se nu regrete inca sî acum'a mórtea lui cea atãtu de tẽmpuria cã o pierdere nespusu de mare pentru patri'a nõstra multu iubita sî astadi atãtu de nenorocita.

Unu adẽncu stimatoriu alu repausatului.

CANTARÉTI'A.

— *Novela.* —

(Urmare.)

VII.

Cãndu finit cantaréti'a istorisirea ei, luã doctorulu de medicina voiosu mân'a ei. „Me sêntu ferice“ dîse elu, „cã sî eu suntu dintre acei puçini òmeni, pre cari i-ai intêlnitu in calea vietii d.-t'ale. Poterile mele suntu prea slabe, cã se potu face ace'a pentru d.-t'a, ce a facutu mic'a sî bun'a Exellentia, dara voiu cercã se ajutu, cã sórtea-ti trista sê se lamurẽsca; voiu cercã se 'mpacu capulu celu infierbentatu alu amicului dt'ale. Dar' spunẽ-mi din care tiẽra-i Bolini amiculu d.-t'ale?“ — „Acum'a me intrebti prea multu“ respunse ea cu reserva, „eu sciu numai cã-i germãnu din nascere sî credu cã sî-a parasitu patri'a de mai multi aui, din caus'a unor impregiurari familiare. Elu petrecu prin Angli'a sî Itali'a sî veni aice de vre-o cãtev'a luni.“

„Asiã, dar' de ce nu i-ai istorisitu ins'a-ti aceste lucruri dẽnsului?“

Giuseppa rosî la acest'a intrebare, plecã ochii 'n josu sî respunse: — „D.-t'a esti mediculu meu, amiculu meu parintescu sî vorbindu cu d.-t'a mi-se pare cã vorbescu cu tatalu-meu.“

„Dar' potut'am eu istorisi tẽnerului barbatu despre ast'feliu de lucruri? Dõra cunoscu deja cãtu e de gelosu sî usuru banuitoriu sî nu m'am potutu nici-odata hotari, cã se-i spunu, din ce feliu de cursa am scapatu.“

„Eu stimezu, ba chiar' admiru sêntiulu d.-t'ale, esti o copila buna sî crede-me, cã sêntiu mare placere cãndu intêlnescu ast'feliu de sêntieminte decente din tẽmpuri vechi, cã-cî in dîu'a de astadi este de bunu tonu de-a nu bagã in sema ast'feliu de lucruri. Dara inca nu mi-ai istorisitu tõte: — sër'a la reduta, ace'a teribila nõpte?“

„Adeveratu, trebue se istorisescu mai de parte. De cãte-ori gãndeãm in minte-mi la scaparea mea, de atãtea-ori prẽmariãm Provedint'a, cã intr'ace'a casa me credeãu sinucisa, pentru-cã erãm convinsa, cã aflãndu teribilulu cã mai traiescu, va veni se-si iee prad'a inapoi sêu se-o nimicẽsca, cã-cî desiguru c'a platitu de multe-ori 5 franci pentru mine. De ace'a am refusat in Piacenza multe sî frumõse propuneri pentru teatru temãndu-me se me aretu in publicu. Dupa vre-unu anu sî jumetate 'mi aduse Serafin'a intr'o deminétia o gazeta parisiana, unde erã unu inseratu, cã Chevalieriulu de Planto a moritu.“

„Chevalieriulu de Planto?“ o intrerupsè mediculu; „ast'feliu se numiã omulu carele te luã din cas'a tatalui vitregu?“

„Dã; eu erãm plina de bucuria, ultim'a-mi tẽma disparu sî nemicu nu me mai impiedecã se me caru de pre capulu binefacatoriloru mei sî deja dupa cãtev'a septemãni veni la B. Alaltieri sër'a me dusei la reduta sî ti-o marturisescu, cã erãm fõrte bine dispusa; Bolini n'aveã se scie

în ce costumu aveám se aparú, voiám se-lu ne-
cajescu și apoi se-lu surprindu. De-odată cum
mergu singura prin sala î-mi sîoptí o vóce la
urechia: „Sîeperl! ce-ti face unchesíulu?“ Erám
cá trasnita; acestu nume nu-lu mai audísemi de
cîndu scapasemi din mînilé teribilului. „Unche-
síulu meu!“ Eu n'aveám dóra nici unulu și nu-
mai unulu vietíuise, carele înainteá lumii dícea,
cá-mi este unchesíu și acel'a erá Chevalieriulu de
Planto. De abíá me potíu reculege intr'atát'a, cá
se-i respundu: „Te însíeli masca!“ — Voiám se me
ascundu în multíme, dar' masc'a ími luá braçíulu
și me tíenú locului.

„Sîeperl!“ díse necunoscutulu, „te sfatuescu
se víi în linisce pe lînga mine, cá-cí la dincontra
voiu povestí ómeniloru în ce societate te-ai ta-
valitu mai 'nainte.“ — Erám nimicita în sufletulu
meu, se facú nópte și numai tém'a de rusíne mai
víá în mine. Ce poteám face, eu o copila sermana
și fára de ajutoriu, déca omulu acest'a — fia elu
orí și cine — ar' povestí ast'felu de lucruri des-
pre mine? Lumea l'ar' fi credíutu și Carlo, of,
Carlo ar' fi fostu celu de antáiu, care m'ar' fi
condamnatu. Silita urmái barbatului de lînga mine;
elu î-mi sîoptí cele mai grozave lucruri, cá asíu
fi nefericítu pre unchesíulu meu pre Chevalieriulu,
cá asíu fi ruinatu pre tatalu meu și pre intrég'a
mea familia. Nu mai poteám ascultá, me smînceí
și strigái se-mi vie trasur'a. Dara uitándu-me pe
trepte îndereptu vedíui, cá fiorós'a figura ími
urmase. „Mergu cu tine acasa, Sîeperl!“ díse elu
rídíéndu fiorosu, — „mai am se vorbescu ínca vre-o
câtev'a cuvinte cu tine.“ Sîmtírile me parasira,
sciám cá lesínasemi, abíá în trasura me trezíi,
masc'a síedeá lînga mine. Me dadúu josu și in-
trái în odái'a mea, elu ími urmá și începú indata
se vorbésca éra; de frica, cá nu cumv'a se fiu
tradata, dísei Babettei se ésa.

„Ce cauti aice miserabilule?“ strigái plina
de furia, vedíéndu-me ast'felu insultata.

„Ce scíi spune de reu despre mine? Fára
de voi'a mea intrái în ace'a casa și o parasíi in-
data ce affái ce me ascépta acolo.“

„Sîeperl, nu face ceremonii; ai numai dóue
cái de scapare, orí vei plati indata dícece míi de franci,
în juvaere séu în auru, orí vei merge cu mine la
Paris; éra de nu, apoi mîne va scí íntregu ora-
síulu mai multe despre tine, decátu tí-ar' placé.“

Eu nu sciám ce se me facu de mânia. „Cine-ti
dá tîe dreptulu se pretíndi asíu cev'a dela mine?“
strigái eu. „E bine! spune orasíului ce vréi dara
parascesce pre locu cas'a acest'a, cá-cí la dincontra
voiu chiamá vecínii ínt'ajutoriu.“

Eu facúu câtív'a pasi spre feréstra, elu inse
alergá dupa mine și-mi apucá braçíulu.“

„Cine-mi dá dreptulu?“ díse elu. „Tatalu
teu, ângerasíule, tatalu teu.“

Unu hohotu diavolescu estí din gur'a lui,
lucíulu candeléi picá pre doi ochi albastri și ím-
pungatori, mie prea bine cunoscutí. În acelu mo-
mentu sciú-i acuratu pre cine-lu aveám înainteá
mea; acum'a sciám, cá mórtea lui erá simulare

inventata spre óre-sí care scopu, desperarea í-mi
dadú o potere supra-naturala, me smînceí și voiám
se-i scotu masc'a. „Te cunoscú d.-le Chevalieriulu
de Planto strigái, „dara ai se te rectifici înainteá
tribunaleloru pentru persón'a mea.“

„Noi ínca n'amú ajunsu asíu de departe, ân-
gerasíulu meu,“ díse elu și 'n acelu momentu sîmtíi
feralu lui în pîptulu meu, credeám cá moríu.“ —

Doctorulu se îngrozí; erá díu'a mare și to-
tu-si se ínfórâ, cá atunci cîndu se vorbesce pe
întunerecu de spirite necurate. Credeá, cá aude
hohotulu ragusítu alu aceluí diavolu, credeá, cá
vede lucíndu dupa gardínele patului ochii albastri
și ímpungatori ai aceluí monstru. — „Asíu-dara d.-t'a
credi,“ díse elu dupa câtv'a tîmpu, „cá Cheva-
lieriulu nu-i mortu și cá e un'a și ace'a-si persóna,
care voi se te omóra?“

„Vócea și ochii lui me convinsera; batist'a,
ce tí-am datu ieri, me asigura, cá-cí inițiilele nu-
melui lui suntu ínsemnate pre ea.“

„Sî d.-t'a ími dái plenipoténcia se lucru
pentru d.-t'a? Potu se spunu tóte câte mí-ai
istorísitu chíar' înainteá tribunaleloru?“

„N'am íncatròu, tóte! dara asíu-i d.-le doc-
toru, cá vei merge la Bolíni și-i vei spune tóte
câte tí-am istorísitu!? Elu te va crede, elu cu-
nosceá și pre Serafin'a.“

„Sî nu se póte se sciú ínca“ prourmá doc-
torulu de medicina, „care erá numele plenipoten-
tíariului în a cărui casa ai affátu refugíulu?“

„De ce nu? — erá baronulu Martinov.“

„Cum? strigá Lange míscatu fórté. Baronulu
Martinov? Nu-i elu în serviciéle. . . .?“

„Da, d.-t'a 'lu cunoscí? Elu erá plenipoten-
tele curtii. . . . la Paris și-apoi la Petersburg.“

„Atunci í-i bine, fórté bine,“ díse doctorulu
de medicina frecándu-si veselu mînilé. „Eu 'lu
cunoscú, de ieri se affa aici; elu m'a chiamatu;
elu locuiesce în otelulu de Portugali'a.“

O lacrima lucí în ochíulu cântáretéi și íni-
m'a ei se pareá míscata de sîmtíemínte pie.

„Eta a sositu aice unu barbatu“ díse ea,
„pre care-lu credeám sute de míle departe de
aice și acest'a va afirmá adevérule istorísirei mele!
Du-te la dînsulu; of, de-ar' poteá ascultá și Carlo
asigurarea, cá am marturísitu adevérule!“

„Elu va audí, elu va merge cu mine, eu
voiu arangíá asíu. Remái sanetósá, buna copila,
fii líniscita, cá-cí ínca-ti va merge bine pre pa-
mentu; din míscura se íéi cáu desu, totu dupa
dóue óre dóue línguri pline!“

Ast'felu vorbí doctorulu și se duse. — Cîntá-
retéi'a í-i multíemí cu privírile-i amicale. — Ea
erá líniscita și voiósá; erá cá și cîndu ar' fi de-
partatu ímpreuna cu secretu-i și o sarcina grea;
ea privíá în víitoriu cu mai multa íncredere, cá-cí
se pareá cá o sórté binevoítóre se îndurá de ser-
man'a copila.

VIII.

Baronulu Martinov, cărui í-i facú Lange la
o ocasiune unu serviciu ímportantu, í-lu primí

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Buna demaneti'a!

Nopte buna!

amicalu sî-i dadù despre cântarétî'a Bianetta cele mai indestulitóre lamuriri. Elu nu numai că afirmă din firu 'n pèru istorisirea ei, ci laudă multu caracterulu ei sî promise înca, că va vorbi in orasiu pentru dèns'a sî că va strivi acele faine cari circuláu. Elu isî sî tîenù parol'a sî amicii ei ascriáu meritulu autoritatii sî nobilului modu, cum se interesá de italianca, că opini'a publica despre dèns'a se schimbà in puçine dile cá printr'unu farmecu. In ace'a dî inse cându esî doctorulu de medicina de unde la plenipotentele, din beletajulu otelului de Portugali'a, suî inca vre-o câteva'a trepte in mansarde; unde la nr. 54 trebuia se locuiesca dirigintele. Elu statù locului inaintea unei usie că se respire, că-cî tîepisiele scări l'au fostu esiofatu. Nisce tonuri petrundeáu din cându in cându prin usia la urechile lui, se pareá, că 'n launtru se afla unu omu fórté bolnavu, că-cî elu audí o oftare sî vae-tare profunda, care se pareá că esia din fundulu inimei. Apoi se audiaú blastemuri in limb'a francesca sî italiana, cá sî cându nerabdarea ar' vrea se faca locu vaetarii sî unu risu ragusitu de desperare sfèrsia acele oftari profunde. Doctorulu de medicina se infiorá. Elu isî cugetá, că observase daunadî la maestro unu picu de nebunía, sî óre nebunise elu cu totulu seú se bolnavise de dorere? Elu isî intocmisè deja degetele cá se bata 'n usia, cându se mai uitá la numerulu usiei: erá 53. Cum s'a potutu elu insielá ast'feliu; nu lipsia multu sî ar' fi intratu la unu omu cu totulu necunoscutu. Amaritu pe sine iususi se duse c'o usia mai departe: aice erá 54; aice suná cu totulu alt'feliu. O frumósa vóce profunda barbatésca cântá acompaniatu de piano unu cântecu; doctorulu de medicina intrá, erá acelu june, pre care-lu vedíuse ieri la cântarétî'a.

In odaia eráu imprasciate note, guitare, violine, córde sî alte lucruri trebuintóse pentru musica sî in midiloculu astei harmaeli stá dirigentulu intr'unu halatu largu sî negru cu o caciula rosfa in capu sî cu-o fila de note invalatucite in mâna; doctorulu marturisi mai apoi, că vedíendu-lu ast'feliu i-se parú că vede pre Marius pre ruinele Cartagenei.

Tènerulu se pareá că-si aduce aminte de elu inca de eri sî-lu primí aprópe rece; dar' fù totu-si atátu de curtuosu, că aruncá unu teancu de note de pre unu scaunu impingèndu-le josu sî oferí locu óspelui seú; elu éra mesurá cu pasi mari odaia sî halatu-i sburându dupa elu cu multa ghibacia atingeá mesele sî cartfle. Elu nu aseptá că se vorbésca doctorulu de medicina, cî 'lu luá cu vorb'a pe dinainte. — „D.-t'a víi dela dèns'a? strigá elu. „Nu ti-e rusine d.-t'ale, omu betrânu ce esci, se fi verigasiulu unei femei cá acést'a? Eu nu voiescu se audu nimic'a mai multu; eu mi-am in-mormentatu fericirea, — d.-t'a vedi cá-mi plângu noroculu sufletului; suntu imbracatu cu acestu negru halatu sî chiar' acést'a tí-ar' poté fi dreptu semnu, déca te întielegi cesi-cev'a in psihologie, cá ace'a persóna e déjà mórta pentru mine. O Giuseppa, Giuseppa!“

„Iubite d.-le diriginte,“ 'lu intrerupsè doctorulu, „dar' macaru asculta-me sî déca vei audí.“

„Se te audí? Ce întielegi d.-t'a la audí; asculta déca vorbesci de audí; voiú se te cercu, betrâne, ori de ai audí!? Vedi ast'a-i femeia,“ prourmá elu, deschidèndu pianulu sî cântându cev'a, ce nu i-se parú doctorului, cev'a deosebitu, de-óre-ce elu n'aveá mare cunoscentia de musica; „audí d.-t'a acést'a duosfe topitóre sî potrivita? dar' nu observi d.-t'a in aceste pasage nestatornici'a sî lips'a de caracteru alu acestoru creature?“

„Dar' audi mai departe,“ díse elu cu-o vóce inaltia sî cu ochii lucitori sufulcându mâne-cele largi ale halatului de doliu, „unde lucréza barbatii, acolo-i potere sî adevéru: aice nu-i nemicu necuratu, aice-su tonuri sfinte, d.-dicesci?!“ Elu apesá violentu fildesíulu clavirului, dara doctorului sî de asta-data i-se pareá, că aude o musica de rèndu.

„D.-t'a caracterizezi curiosu ómenii,“ díse elu, „sî de-óre-ce suntemu la acést'a tema, apoi te-asíu rogá iubite, cá se-mi reproducí pre claviru pre unu doctoru de medicina?“ Musicantulu 'lu priví cu dispretiu. „Cum poti tu vierme se scoti unu „cis“ reu sî típetoriu, pe cându eu dáu unu acordu splendidu sî imbucuratoriú!“ — Doctorulu tocmai voiá se respunda, cându batù cinev'a la usia; o figura mica sî inchercita intrá, facù unu complimentu sî díse: „Domnulu celu bolnavu dela nr. 53. ve poftesce cu politetie d.-le dirigentu, cá se nu faceti unu asia de mare sgomotu, de-óre-ce elu are o constitufie de totu slaba si-i cu unu petioru in grópa.“

„Comunicá d.-lui respectulu meu celu mai profundu,“ respunse tènérulu, „cátu despre mine iae-lu draculu sî la momentu. Sî asia me infioréza vaietarile lui, dara sî mai infiorátore suntu blastemurile lui infernali sî hohotulu lui turbatu. Cugeta póte francesulu, cá elu sènguru í-i domnu in otelulu de Portugali'a? Déca me nacajescu elu, 'lu nacajescu sî eu.“

„Érta-me, mari'a t'a,“ díse inchercítulu, „elu n'a duce-o indelungu, n'ai fi asia de bunu cá in ultimele minute se nu-i“....

„I-i fórté bolnavu, domnulu acél'a?“ întrebá compatimitoriu doctorulu de medicina. „Ce-lu dóre? Cine-lu cauta? Cine-i elu?“

„Cine-i, tocma nu scíu; eu 'su unu lacheu platitu; mi se pare, cá se numesce Lorier sî cá-i din Franci'a; alalta-eri erá inca sanetosu, numai cev'a melancolicu, căci nu se duse nicairi sî neci aveá placere se véda curiositatfle orasiului, sî a dóu'a dî deminétî'a 'lu aflái fórté bolnavu sî in patu; mi se pare, cá preste nópte l'a lovitu dam-lau'a. Dar' elu nu voiesce de feliu se-i aducu vre-unu medicu. Cându 'lu întrebu, n'ar' fi bene se-i aducu unu medicu, blastema teribilu. Elu se cauta sî se léga singuru sî mi se pare cá are o rana de puşca din resboiu, care s'a deschisu acum'a din nou.“

În momentul acest'a se audiá cum strigá bolnavulu de-alaturi cu-o vóce ragusita sî cum blastemá.

Lacheulu platitu facù trei pasi sî sarí dincolo.

Doctorulu încercá inca odata se induplece pre amantulu indaratnicu sî asta data se pareá cã isbutesce. Elu luase la mâna o partitura din care 'si cântá cu-o vóce liniscita; doctorulu întrebuintiá acésta dispositiá liniscita sî începù se-i istorisésca viét'iá cântaretiei. Dirigentulu se pareá la începutu, cã nu iá séma la acést'a; elu ceteá sirguintiosu in partitur'a s'a, cã sî cându ar' fi numai elu singuru in odaia; din ce in ce inse devení elu mai atentu; elu încetá cu cântarea; câte-odata se înal-tiá ochiulu lui dela partitura sî priviá faci'a doctorului, apoi lasá notele in josu sî priviá tîntitu la povestitoriu; se pareá cã interesulu lui cresce totu mai multu, ochii lui luciáu, elu se apropiá, apucá braçulu medicului sî cându fini acest'a istorisirea s'a, sarí fórté mișcatu sî mesurá odaia.

„Da“ dîse elu, „in ea este sî adevéru, o radiá de adevéru, o probabilitate, se póte, este posibilu cã au fostu sî asiá; diavole! da n'ar' poté fi sî mintiuna?“

„Acést'a, credu cã se numesce *de crescendo* in art'a-ti stimata, dle dirigentu; la ce te cobori in afacerea acést'a dela adevéru pâna la mintiuna? Déca tí-asiú dá eu unu martoru pentru adevérulel acestui lucrú? ce ar' fi atunci, ma-iestre?“

Bolini priví meditându inaintea s'a: — „Da! cine ar' poté-o acést'a, d-le doctoru de medicina, cu auru te-asiú ferecá, chiar' cugetarea acést'a merita se fie remunerata regesce. Da, cine mi-ar' fi martoru! — Totulu i-i intunecosu — labirinte încâlcite — nici o esire — nici o stea conducátóre!“

„Stimate amice,“ 'lu intrerupsè doctorulu; „acum'a te surprindu aici la o reminiscen-tiá din Hotii lui Schiller, asiá-i in editi'a lui Cotta, pa-remi-se. Dara eu cunoscú pre unu ast'feliu de martoru, o ast'feliu de stea conducátóre.“

„Dá! cine mi l'ar' dá! strigá elu, „se-mi fie amiculu, angerulu, D.-diéulu meu, — eu voiu se me inchinu lui!“

„La loculu citatu e vorba de-o spada cu care voiescu se ranésca ei sângerosu puiulu de vipera; eu te asigurú cã acelu plenipotentiaru carele primí pre Giusepp'a in cas'a s'a, locuesce din intem-plate in cas'a acést'a la nr. 6; déca voiescu imbraca unu fracu sî léga-ti o cravata la grumazi sî eu te conducú la dènsulu; elu mi-a promisú se te infor-meze.“

Tènerulu strînsè mișcatu mân'a doctorului; dar' chiar' sî acum'a întrebuintiá elu unu óre-si-care pathosu. „D.-t'a ai fostu ângerulu meu sal-vatoriu,“ dîse elu, „câta multiemire-ti suntú da-toriu pentru acestu interesu; eu me imbracu in fracu de graba si-ti urmezu indata la plenipotenté.“

IX.

Impacarea cu iubitul se pareá, cã produce la cântarétia mai mare efectu, decâtu artificiosele medicamente ale medicului ei. Poteái se vedi cu ochii, cum se insauatosiá ea in dfele urmatóre sî dupa câtu-va tîmpu erá atátu de restaurata, cã potú se primésca afara de patu pre amicii sei compatimitóri. — Directorulu de politfe se pareá cã nu acceptase decâtu inbunatatirea sanetatiei ei spre a urmari afacerea mai departe. Elu erá unu omu întieptu sî lumea vorbiá, cã déca-si puse elu ochiulu pre cinev'a, apoi acél'a nu scapá usioru de erá sî intru-o departare de vre-o câte-va sute de mile Doctorulu de medicina i-a fostu comunicatu istori'a cântaretiei; elu mai convorbise apoi sî cu baronulu Martinovu sî aflase cev'a ce i-se parú de unu mare interesu. Plenipotentele i-i marturisise daunadi, cã elu a întrebuintiátu intèmplarea cu Bianett'a sî a facutu atente locurile competente la viét'iá scelerata a Chevalieriului de Planto. Elu nu întielasá a intóná, cã biét'a copila fusè in realitate vènduta. Ace'a casa stigmatizata fù des-fiintiatá de politfe scurtu tîmpu dupa-ace'a sî baronulu credeá, cã se facuse in urm'a staruintiei s'ale. Sî dènsulu audíse de mórtea Chevalieriului, dar' atátu elu câtu sî directorulu de politfe eráu de parere, cã acést'a este numai o manevrare spre a-si poté prourmá meseri'a, càci ei eráu amèndoi convinsi, cã acelu omu teribilu încercase omorulu. Dara erá fórté greu urmarierea acelu omorítoriu; strainii, cari petreceáu pe atunci in B... toti eráu, dupa asigurarea directorului, fara banuiala, — numai dóue lucruri poteau aduce cev'a lumina batist'a aflata in odaia Bianettei, poteá duce la o descoperire, la casu déca s'ar' fi vediutu unde-va un'a asemene; de ace'a primira cusatoritfele sî spaletoritfele din B., cari ingrigiáu garderobulu strainiloru, cea mai esacta descriere a ei. Apoi credeá directorulu basatu pe momente psihologice, cã va vení sî unu alu doilea atacu asup'r'a viétiei cântaretiei la casu déca ucigasiulu se afla inca unde-va in apropiere.

Deci revenindu-si cântarétia la poteri, o visitara éra-si directorulu de politfe insoçitu de doctorulu Lange; aici se luarà in privire multe moduri de procedura, — unele pareáu bune inse ne-escutavere, altele éra fura respinse cu totulu. In fine aretá Giusepp'a ins'a-si unu planu, carele placú sî celoru-alalti. „Doctorulu,“ dîse ea, „mi dá voia cá se esu septemân'a viitória, éra déca nu s'ar' opune, apoi asiú dorí cá se me aretu între ómeni pentru prim'a óra la ultim'a reduta a carnevalului; mi-ar' placé se me aretu antâiu in acelu locu, unde se legá nenorocirea de mine. Déca ne vomu ingrigí cá acést'a se se faca cunoscutu in B. sî la casu, déca Chevalieriulu mai este pe aici, sciú siguru cum sciú cã traiescu, cã elu se indésa sub óre-si-care masca in apropierea mea. Elu se va pazi sî nu va vorbi nemic'a, elu nu se va tradá priu nemic'a, inse prejudetiulu seu asup'r'a viétiei mele nu-lu va parasí sî eu voiu se-lu cunoscú dintre mii. Înaltímea, figur'a sî mai alesu ochii mi-lu voru face cunoscutu. Ce cugetati d.-loru mei?“

„Planulu nu-i reu. Eu asiu pune rama-siagu“ dîse directorulu, „cà audiendu elu cà vii la balu, nu va întardiá sî va veni, séu numai spre a-si vedea obiectulu resbunarii s'ale, séu spre a-si atîtia din nou furi'a. Eu inse suntu de parere, cá se te areti nemascata, asia te va cunosce elu mai curêndu sî se va apropiá de d.-t'a; eu voiu imbracá vre-o câtiva baieti voi-nici in domino si ti-i voiu dá cá e-corta sî la unu semnu datu de d.-t'a voru prinde be-trân'a vulpe. Babetta camerier'a cântăretiei se preumblá prin odaia pe tîmpulu acestei convor-oiri; ea audise decisiunea dómnei s'ale, cà are de gânda se descoperi pre ucigasiu séu pre complicitii lui sî credeá cà este datóre se contribue sî ea din tóte poterile la acést'a descoperire. De ace'a pândi ea cându esi directorulu, 'si luà cu-ragiú, sî-i spuse, cà ea facuse atentu pre doctoru chiar' dauna-dî la o impregiurare, care dóra ar' poté duce la vre-o descoperire, dara i-se pate, cà elu nu-o prea baga in séma.

„In ast'-feliu de casuri este ori-ce impregiurare ponderósa, draga copila,“ dîse omulu pol-itiiei; „deca scii cev'a...“

„Mi se pare cà Signor'a este prea discreta sî nu voiesce se-o spue; cându fù asasinata sî lesinata in braçiele miele, a fostu ultimulu ei sus-pinu — Bolnau.“

„Ce?“ strigà directorulu iritatu, „sî acést'a nu mi-s'a spusu pâna acum'a? O impregiurare atátu de importanta; dara d.-t'a ai auditu bine cà a rostitu ea cuvîntulu Bolnau?“

„Asia se traiescu,“ dîse copil'a, sî-sî puse mân'a asigurându pe inima. „Bolnau, dîse ea asia de do-rosu, încátu trebue se credu, cà omoritoriulu se numesce ast'-feliu: dara ve rogu nu me tradati!“

Directorulu tienea la maxim'a, cà ori-sî care omu, fie elu sî de totu onestu, este in stare se comita o crima. Consilieriu de comerciú Bolnau, cà-cî pre altulu nu cunoscea elu aice in orasiu, trecea de omu onestu, dara — nu erau esemple, cà ómenii cei mai onesti dadeau ei mai multu de lucru justitiei? Póte erá complicele aceluí Chevalieriu de Planto? Luându tóte aceste in conside-rare i-sî prourmà calea sî se apropiá de strad'a cea lata, — cându i-sî aduse aminte, cà pe tîmpulu acést'a avea datin'a consilieriu de comerciú se se preumple pe acolo, deci se hotari elu se-lu observe cum se cade. Sî éta-lu venindu colo pe strada, salutându in drépt'a sî in stâng'a, vorbindu in totu minutulu cu vre-unu cunoscutu; elu mergeá inainte suridîndu, se pareá voiosu sî bine dispusu. Póte erá înca vre-o cincî-dîeci de pasi cându zari pre directoru, elu ingalbiní, se 'nturná sî voiá s'o apuce pe-o alta strada laterala. „Suspiciósu lucru, fórté suspiciósu!“ i sî cugetá directorulu, apoi o apucá dupa dînsulu, i-lu strigá pe nume sî-lu oprí. Consilieriu de comerciú erá de compatimitu; c'o vóce ragusita dîse unu: „Bon jour, bon jour,“ — se pareá cà voiesce se rîda, dar' ochii lui se um-plura de lacrimi sî faci'a i-se incarciá; genunchii lui tremuráu sî se poteá audí cum i-i clantiaiau diintii.

„Ei, ei, d.-t'a esi acum'a rarú. Nu te-am vedíutu dejá de vre-o câteva díle trecîndu pe lînga ferestrele mele; póte esti bolnavu?“ adangá directorulu c'o privire aspra. „D.-t'a esti fórté palidu; esti bolnavu?“

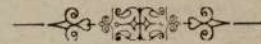
„Nu — me infioreza puçiau — intr'adeveru cà in câteva díle n'am fostu sanetosu, dara, mul-tiémita Domnului, acum'a suntu mai bine.“

„Asia? d.-t'a ai fostu bolnavu?“ intrebà aceluí mai departe. „Ast'a mai cà nu asiu crede-o, cà-cî pare-mi-se cà te vedíusei inainte de vre-o câteva díle fórté voiosu la reduta.“

„Asia-i, — inse chiar' a dóu'a-dî m'am pusu in patu inbolnavindu-me, dara acum'a me aflu éra si restauratu.“

„Déca-i asia, apoi credu cà vei visitá redut'a viitóre; acést'a este ultim'a in carnevalulu acést'a sî va fi fórté brilanta, — speru deci se te vedu acolo sî pâna atunci adio d.-le consilieriu de comerciú.“

(Va urmá.)

Suvenire.

Am luatú adi spre cetire
Cartea 'n care tu ceteái;
Sî scaldata 'n teri-ire —
Me priviái si é'r' ceteái.

Radimata pe mánutîa
'Ti stá fruntea, — tu zimbiái;
Sî cu degetele-ti frage
Peru-ti negru-lu incretíái;

Sî pe frunte si pe umeri
'Lu faceái se se scobóre, —
Printre bucele rarite
Luciá ochiu-ti cá unu sóre.

Vedeám buz'a-ti de granate
Linu cum se despíca 'n dóue;
Sî din gura diintí cum luce
Cá la sóre stropi de róua.

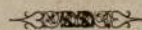
Printre degetele albe
Picáu bitie undulóse —
Le mişcá usiuru respiru-ti
Cá pe fire de metasa.

Si priviám pe cartea-ti draga
Cum se scuturáu totu fire;
Sî cum mân'a-ti in sburdare
Totu cautá se le resfire.

Si-atunci eu, nimitu de jocu-ti,
Te prindeám de-odata 'n braçie;
Si credeám cà nici odata
Ceriulu n'-o se ne despartîa.

Si de-atunci trecura, 'mi pare,
Veacuri... rîndu... s'au strecoratu;
Si gîndindu la-acele díle
Totu 'mi pare c'am visatu.

Si-astadi aflú 'n acea carte
Firu din perulu teu de-atunce,
Si elu tîmpulu fericiirii
Totu, intregu mi-lu readuce!

OCTAVIANU.

Prob'a de focu.

Comedia intr'unu actu

dupa A. KOTZEBUE de IRIN'A SONEA BOGDANU.

(Urmare.)

SCEN'A XVI.

Wenzel. Cei de mai 'nainte. (Margaret'a stă întorsa.)

Wenzel: Gelaste! fierbinte-i fierulu?

Gel.: Inca nu Pam comandatu.

Wenzel: Strengariule de ce întârđi?

Gel.: Mi s'a întemplat o aventura de totului 'otu rara. Pâna cându noi amu âmblatu prin Palestiu'a, betrânulu fauru si-a luatu o nevêsta de totului totu tenera.

Wenz.: Si ce-ti pasa tfe?

Gel.: 'Mi pasa fôrte multu, cã-ci femeiușc'a e fôrte frumôsa și fôrte delicata. Priviti numai încóce! -- Pentru ce 'ti intorci faț 'a intr'o parte? Trebuie se fimu curteneti.

Marg. (Se întorce iute si complimentéza): Domnedieŭ ve binecuvinteze domnule cavaleru!

Wenz.: Ha! Ce asemenare! -- Cu adeveratu, tu ai dreptate.

Gel.: Vedi bine, eu am dreptate. (catra Margaret'a) Numai nu fi asia de rusinôsa. Cavalerulu meu scî ce se cade.

Marg.: Fara indoie!a mai bine, decãtu nerusinatulu seu aprodu.

Wenz.: Vorbesco, femeia frumôsa, -- dora Gelasiu alu meu s'a portatu necuviintiosu?

Marg.: Ah, mi-e rusine a și spune.

Gel.: Ce se-ti fia rusine? D'apoi eu am vrutu se-o sarutu și atât'a-i totulu.

Wenz.: Culege-te de aici, comandã-mi ce ti-am demandatu și altadata fi respectuosu fația de o dómna onorabila.

Gel. (la o parte): Me prindu pre ori și ce, cã indata ce-i intorcu eu dosulu, elu nu va face alt'cumu decãtu mine. (Ese si intra in faurarie.)

SCEN'A XVII.

Wenzel, Margaret'a.

Wenz. (la o parte): Nu sciu cum mi-se împare asia cã și cându ea ar' stă inaintea mea. (tare) Cum te numesci copil'a mea?

Marg.: Eu me numescu Margareta, domnule cavaleru.

Wenzel: De multu esti tu casatorita?

Marg.: Dejã de dóue luni.

Wenz.: Și inca asia de tēnera?

Marg.: De optusprediece ani.

Wenz.: Cum ai ajunsu la acestu barbatu betrânu?

Marg.: Eu sum o orfana sermana.

Wenz.: Nu esti sermana, cându esti asia de frumôsa.

Marg.: Domniat'a me batjocoresci, domnule cavaleru.

Wenz.: Pre spad'a mea me juru! Tu meritezi amorulu ori și carui cavaleru.

Marg.: Da, dēca bunulu Domnedieŭ m'ar' fi lasatu se fiu eu domniștóra....

Wenz.: Cateue de auru și vestimente de metasa nu te-ar' face mai frumôsa decum esti.

Marg.: Crutiati-me domnule cavaleru cu vorbele domnieloru vóstre frumôse. Sunteti unu domnu de totu elegantu, și a-ti poté furá mintfle unei femei simple, încãtu se plãuga tóta viet'ra.

Wenz.: De ce se plãnga?

Marg.: Parintele Martinu mi-a dîsu adese-ori: Omulu se nu se certe cu sôrtea s'a, cî se fia frumosielu indestulitu cu ace'a ce a hotaritu preã bunulu Domnedieŭ. Mai scfe Domnedieŭ, dar' mie cãte-odata 'mi este acru sufletulu, cându audu pre betrânulu meu cã mornaiesce, și d.-vóstra nu trebuie se-mi mai mariti nec'sulu.

Wenz.: Asia-dara acést'a totusi mi-ar' poté succede?

Marg.: (rusinôsa): Nu ve uitati asia la mine.

Wenz. (la o parte): O copila farmecatória, nevinovata cá unu porumbasiu... (tare) Asculta Margareta, eu 'ti voiescu binele.

Marg.: De ace'a me bucuru.

Wenz. Si aflu cã esti frumôsa.

Marg.: Multiamita lui Domnedieŭ!

Wenz.: Satan'a te va duce in ispita.

Marg.: Domnedieŭ ferēscã!

Wenz.: Tu ai lipsa de unu amicu.

Marg.: Betrânulu meu este amicul meu.

Wenz. Si dēca elu va mori, ce se va alege din tene?

Marg.: O veduva sermana.

Wenz.: Dēca ai avé voia, tu ai poté se te ingrigiesci de timpuriu de viitoriulu teu.

Marg.: Și cum s'ar' poté generose domnule?

Wenz.: Și totu-de-o-data se-ti indulcesci și tenereti'a.

Marg.: Inse fara pecatu?

Wenz.: Totu pecatulu 'lu iãu asupr'a-mi.

Marg.: Firesce unu domnu cá d.-vóstra stã cu totulu alt'cum inaintea sãntfloru, decãtu unulu din noi.

Wenz.: Chiar' pentru ace'a. (la o parte) O naivitate dulce! (tare) Asia-dara frumôsa Margareta suntemu intielesi și in pace.

Marg.: Multiamita lui Domnedieŭ eu sum in pace cu toti vecinii.

Wenz.: Ei bine și eu sum vecinulu teu; pre mine iubime-vei?

Marg.: Ah! ace'a nu-o potu!

Wenz.: De ce nu?

Marg.: Betrânulu meu....

Wenz.: Grigi de betrânulu teu cându tu-siesce, atunci ti-ai implinitu detorint'ra.

Marg.: Asia? Dara domnule cavaleru d.-vóstra inca aveti mirēsa!

Wenz.: Dómna de Hohenstein va deveni soçi'a mea, pentru-cã i-am datu cuvēntulu meu, inse pentru ace'a tu totusi vei fi iubit'a mea Margareta.

Marg.: Si póte se-o scie ea acést'a?

Wenz.: Acum inca nu.

Marg.: Inse parintelui Martinu potu se-o spuun?

Wenz.: Voiu vorbi eu insu-mi cu dënsulu.

Marg.: Ah! déca ai fi asia de bunu!

Wenz.: Ce porti tu aici la grumazi?

Marg.: Unu banu de argintu.

Wenz.: Argintulu e prea eftinu pentru nisce grumazi asia de frumosi. Primesce acestu galbenu si dà-lu se-i puna tórta.

Marg.: Ba, domnule cavaleru, acel'a nu-lu primescu.

Wenz.: Unu donu dela amicul tuu.

Marg. (se face cà plange): Eu nu vréu cà amicitia mea se fia platita.

Wenz.: Nebuna, cine cugeta la asia cev'a?

Marg. (plângându): Cu bani se corumpu fetele cele fara de minte.

Wenz.: Nó, nó, nu plânge.

Marg. (suspînându): Eu sum o femeia onorabila.

Wenz.: Cine se indoiesce despre acést'a? (la o parte) Totusi e reu si cându femeile suntu de totu prea simple.

Marg. (suspînându): O grositia cu onóre este mai buna decâtu unu galbenu cu necinste.

Wenz.: Liniscesce-te odata, càci eu am voitu numai se-ti aretu iubirea mea.

Marg.: Da? voiiti acést'a? Atunci dat-mi inelulu acel'a de auru din degetulu domniei vóstre.

Wenz.: Acel'a nu tí-lu potu dá.

Marg.: Nó, éca, e tocmái bine, frumosu amoru! cea dintâiu rogare mi-o denegati.

Wenz.: Acestu inelu nu tí-lu potu dá, inse mâne 'ti potu dá unulu

Marg.: Atunci dat-mi-lu pre acest'a baremi astadi. Asia mi s'a facutu pofa de elu. In viétia mea inca nu am portatu inelu de auru in degetulu meu.

Wenz. (la o parte): In fondu nu punu eu mica in jocu prin acést'a.

Marg.: O, dat-mi-lu! Si eu pentru ace'a me voiu uitá prietinosa in ochii domniei vóstre.

Wenz.: Cine póte se-ti resiste? Fia dara! Inse sub conditiunea cà mâne se-lu schimbu cu altulu mai frumosu.

Marg.: Déca mâne ve-ti cugetá inca cà si astadi?

Wenz.: Pre fidelitatea mea poti se zidesci cetate. Inse acum'a dà-mi si primul sarutu.

Marg.: Vai de mine! déca ar' vedé be-trânulu.

Wenz.: Acel'a stà si dà cu ciocanulu.

Marg.: Si aprodulu domniei vóstre?

Wenz.: Acel'a suffa cu foi.

Marg.: Ei, nu me incredu intru acel'a. Be-trânulu meu cam pândesce. (rusinosa) Unu sarutu, domnule cavaleru — v'asfu dá eu bucurósa — inse mai antâiu fiti bunu si ve uitati in faurarie, cum si ce facu?

Wenz.: Pentru-ce atât'a frica? (Vrea se-o imbraçiosieze.)

Marg. (respingându-lu): Nu te superá domnule cavaleru, dar' eu strigu si sgaru.

Wenz. (la o parte): Creatura copilarésca, inse cu atâtu mai farmecatória. (tare) Bine dara eu me ducu. Dar' déca intru ace'a tu vei fugi dela mine.

Marg.: Nu me voiu mişcă din locu.

Wenz. intra in faurarie.

SCEN'A XVIII.

Margareth'a, Clar'a (care este intocmai asia imbracata cá si cea.)

Marg.: Iugraba, Clara! Audita-i tóte?

Clar'a. Auditu tóte

Marg.: Vina si ia inelulu si jóca acum'a rolulu meu si Domnedieu 'ti ajute. (Se ascunde in capela.)

Clara. 'Mi bate inim'a cà si cându ar' fi o crima a demascá pre unu peccatosu. — Elu vine. (Ea 'si acopere cu ambe mânile façia.)

(Va urmá.)

Ce e amorul?

Di de dulce primavéra, de mirosu si de flori plina, —
Câte-unu noru de-o albastrime rapitória si divina
Adumbresce numai lumea unde vrea elu a traí;
Linu si dulce câte-odata, vehementu cându arde tare,
Si capace se redice pre celu micu preste celu mare, —
O sêmtire ne'ntiélésa ce din ceriuri rataci.

Pre 'ntieleptu 'lu nebunesce, la nebulu intinde minte, —
Fioru tamicu ce nu-lu póte omulu spune prin cuvinte;
Geniu sântu care domnesce nevediatu si ne'ntielesu;
Lumea 'ntréga-o stapânesce incepându din negre veacuri;
Stà tiptilu nóptea sub stresini, si prin crânguri si pre lacuri,
Si cându omulu nici gândesce, elu de frate l'a alesu. —

Lacremi lasa elu in urma-i, cu zimbiri amestecate,
Si doreri in hain'a dulce a iubirei imbracate, —
Elu dà viétia, — elu dà mórte, sênului ademenitu; —
Ori ce-ai fr deci, amoru dulce! cându tu vii me sêmtiescu bine,
Càci poterea t'a me 'naltia prin lumi dulci si plaiuri line,
Si betranu fiendu cu anii — eu me sêmtiu intineritu! —

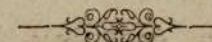

Seninu erá...

Seninu erá ceriulu seninu,
Frumosu de stralucire plinu, —
Cându ochiulu meu admiratoru
Privia la stele cu amoru.

Dar' a picatu din ceriu o stea
Si 'n senu s'a ruptu inim'a mea, —
Seninu remas'au ceriulu sântu,
Dar' sênulu meu — unu tristu mormentu!

Georgiu Simu.

DIVERSE.

Cronica. — Societatea pentru fondu de teatru romanu 'si va tîne adunarea s'a generala la 29 si 30 Septemvrie n. a. c. in Caransebesiu dupa urmatoriulu *programu*. *Dîu'a I.* 1. Presiedintele va deschide adunarea generala la 10 ore inainte de amedi. 2. Se alege doi notari pentru sîedintzele adunarii. 3. Secretariulu societatii va ceti raportulu comitetulu societatii asupr'a lucrarii s'ale inceputa dela adunarea generala din urma. 4. Se alege o comisiune de 5 membrii pentru propuneri si raportulu comitetulu i-se predà spre esaminare. 5. Cassariulu societatii va ceti raportulu despre starea cassei cu sporiulu dela ultim'a adunare incòce si preste totu despre averea ei. 6. Se va alege o comisiune de 5 membrii pentru examinarea raportulu cassariulu. 7. Se va alege o comisiune de 5 membrii, care in l. tîelesulu §-lui 4 din statutele societatii voru cãscigã membri fundatori, ordinari si ajutatori pentru societate. 8. Se voru ceti discursuri corespundîetore scopulu societatii sèu de alta materia literara, ce suntu de a se insinua inainte de adunare, vice-presiedintelu Iosifa Vulcanu. 9. Presiedintele inchia sîedintza. *Dîu'a II.* 1. Presiedintele deschide sîedintza si protocolulu sîedintzei prime se va ceti si autenticã. 2. Raportulu comisiunii pentru cãscigarea membriloru noi. 3. Raportulu comisiunii asupr'a socotiloru cassariulu. 4. Raportulu comisiunii asupr'a raportulu comitetulu si insinuarea altoru propuneri in interesulu fondulu de teatru. 5. Propunerea pentru loculu adunarii generale in anulu 1890. 6. Se va alege o comisiune de trei membrii pentru autenticarea protocolulu din sîedintza a dou'a. 7. Presiedintele va inchide sîedintza adunarii generale.

Ministru Croatiei si Slavoniei fãra portofoliu pe lãnga guvernulu ungurescu, in loculu repusatulu Bedecovici, e numitu Emericu Josipovici.

Scòla superiòra de resboiu in Romani'a. „Monitoriulu oficial“ alu Romãniei publica decretulu regal, priu care se promulga proiectulu de lege pentru infiintzarea unei scoli superiòre de resboiu pre lãnga marele statu majoru, destinata a formã ofiçieri de statu majoru.

Porumbeii in armat'a romana. Experienze importante se voru face de-cãtra trupele romãne de geniu in tîmpulu manevreloru din asta tòmna cu balonulu captivu si cu porumbeii care suntu deja destulu de bine dresati pentru a face cursele de posta intre trupele III. si IV. cari participa la manevre.

Fortificatiunile Bucuresciloru. Lucrarile de fortificatiune a Bucuresciloru inaintèza repede; si se spera cã inca in anulu acest'a voru fi definitivu terminate forturile Jilav'a, Chitil'a, Stefanesci, Mogosiòia si Afumati.

Romanii la espositiunea din Parisu. Din 600 de esoposanti romãni la espositi'a universalã din Parisu apròpe 150 au obtîenutu recompense; si ast'felu Romãni'a e un'a din tferile care a obtîenutu cele mai multe recompense.

Apanagiulu exregelui Milan s'a regulatu in lun'a trecuta. Densulu va primi unu apanagiulu anualu de 360.000 franci adeca cãte 30.000 franci pe luna.

Unu templu alu lui Budha la Paris. Preste cãtev'a dile se va potè vedè pre piati'a „Invalidiloru“ in Paris unu templu inchinatu lui Budha, la care se lucrèza de cãtev'a luni prin staruintza celoru 200 budhaisti ce se afla in Paris. Cãndu nu va fi serviciu divin, va potè se intre ori-ce Europeanu in beserica. Templulu este facutu dupa planulu inginerulu Dumortier, care pe vremea lui Paulu Bertu a fostu insarcinatu se studieze in Indi'a besericele budhaiste. Beserica pe diu afara are inscriptiunea: „Conaculu marei linisti“, si este construita in form'a unui T. In mijlocu, unde lungimea este mai mare, are doue usi. In fundu e sanctuariulu, unde este asiediatu la o naltime mare altariulu, inaintea carui'a suntu 15 statue de lemn si suffete in auru. In vèrfulu altariulu troneaza trinitatea Budhaista. Pe paretu suntu cãtev'a tablouri desemnate de pictorii indiani. Ele ne reprezenta cãtev'a scene din iadulu budhaistu. Ast'felu in'un'a se potè vedè cum unu peccatosu se apròpe de judecatori si, a caroru sentintza este scrisa pe pergamentulu ce-lu tîenu in gura. Condamnatulu la iadu facuse peccatulu de a fi taiatu unu cocosiu, unu porc si unu cãne, ce'a-ce legile nu permitu decãtu persòneloru sînte, magiloru. Mai multi draci stãu impregiurulu osãnditulu si-lu spinteca cu nisce cutite mari, er' carnea corpulu seu o arunca cãnelui, porculu si cocosiulu. Cea mai frumòsa parte a acestui templu este dealtu-feliu faciãd'a lucrata numai in lemn auritu, si carea a fostu adusu aici deadreptulu din padurea Than Hoa.

Fetitiile mici in Chin'a. Inca si acum mai exista in Chin'a datin'a infricosiata cã multi parinti, cãndu li-se nascu fetitiile le arunca si le innèca in rîulu celu mai de apròpe cã se scape de ele, cu deosebire in Fokia si Chekiang. Vice-regele de-acòlo a datu o ordinatiune in contr'a acestei datine selbatice statorindu pentru contr'a-lucratori pedèpsa de 60 bâte si exilare pe unu anu de dile.

Locuitori de pesceri in Mexico. O descoperire extra-ordinara se raportèza din regiunile neesplotate din Nordulu Mexiculu. Locotentulu Schwatka a descoperitu unu mare tribu de ómeni, cari locuiescu in pesceri si traiescu in modulu celu mai primitivu. Acesti locuitori de pesceri suntu selbateci si asia de fricosi, cã se retragu in pescerile stãnciloru, indata ce zarescu ómeni albi. Ei se urca cu o usurintza estra-ordinara pre arbori in tocmai cã si maimutiile. Pelea loru este rosietica inchisa.

Unu concursu pentru barbati. In urm'a atãtoru concursuri de frumsetie femeiesci, unu im-

presariu din Vien'a, cauta a organisá unu concursu de barbati, cari se fia judecati de unu juriu compusu numai din femei. — Patru premii voru fi decernate: I. se va dá celui mai frumosu barbatu; II. acelui'a, care va avé mustétí'a cea mai frumo'sa; III. se va dá acelui'a, care va avé nasulu celu mai mare; si IV. acelui'a, care va avé capulu mai plesiuvu.

Bibliografia — Etic'a, séu moral'a filosofica pentru scóelele secundare de ambele sexe de P. Dulfu doctoru in filosofia, profesoru de filosofia etc. a aparutu in Bucuresci in tipografi'a academiei rom. (laboratorii români) nr. 42 strad'a Colței. 1889, si cu pretiulu de 2 lei 75 bani, se afla de vendiáre la librariile: Socec, Graeve, Haiman si la librari'a scóeloru, inse se póte comandá si la auctoru in Bucuresci, calea Plevnei nr. 113.

Cartea, tiparita in octavu de midilocu se estinde pre IV + 141 pag. apoi tabl'a de materii pre 4 pag. (preste 9 cóle), preste totu este impartita in III parti.

Dupa prefacia, in care se spune scopulu si direptiunea lucrarei, urméza introducerea, apoi in partea I. notiunile pragatitorie in 13 §§. In partea II. se tractéza despre moral'a speciala, §§ 14—51, éra in partea III. moral'a generala §§ 52—70, in §§ 71—74 se face inchiarea.

Preste totu materia e bine alésa si impartita, se 'naltia multu interesulu cartii prin metod'a inductiva si prin impregiurarea, cá dupa fia-care tractatu se face o recapitulare a materiei din care respectu inca corespunde bene scopului, acelor'a pentru cari e lucrata. Stilulu bunu si usóru de intielesu, tipariulu inca e destulu de legibilu. Cartea va supleni in mare parte lacun'a sémítita pre acestu terenu; deci nu potemu cá se nu atragemu atentiunea asupr'a ei din partea barbatiloru de scóla si se o recomendamú cá pre un'a lucrare interesanta.

Indreptar teoretic si practic pentru aritmetica din scóla poporala in folosulu preparandiloru (normalistiloru), a invetiátoriloru, institutoriloru si a altoru barbati de scóla, de V. Gr Borgovanu, profesoru de pedagogie la scóla normala de institutori in Bucuresci. Carte aprobata de comisiunea scolastica archidiecesana din Blasiu, prin decisiunea consistoriala cu nr. 3737 din 24 noemvre 1888. Pretiulu 1 fl. 80 cr. — Se póte procurá dela Tipografi'a Seminarinlu din Blasiu si dela Cancelari'a Negrutiu din Gherl'a — Sz. ujjár.

POST'A REDAGTIUNEL.

Redactorulu acestei foi, dupa ce a jacutu tēmpu mai indelungatu acasa, acum mai bene de dóue luni se afla indepartatu pe la bái si medici de renume pentru cáutarea sanetatiei s'ale sdruncinate; si numai pe la sfērsitulu acestei lune va re'ntóree a-casa puçinu restauratu, — pentru de-a mai continuá pâna la finea anulu acestu'a fatigiós'a si ingrat'a munca inceputa acum de 15 ani trecuti.

Suntu rogati dreptu-ace'a numerosi amici si cunoscuti, cari i-au adresatu in tēmpulu din urma scrisori si inca nu au primitu respunsu, se fia cu puçina pacientia — cá pe incetulu tóte voru fi ispravite incátu se póte spre multiemirea tuturoru.

Proprietariu, Redactoru respundietoriu si Editoru: NICOLAE FEKETE-NEGRUTIU.

Gherl'a. Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todoranu 1889.

Glume. — Neincredere din capulu locului. Tēner'a parechia se întóree dela cununia.

— „Ti juru Alesandre, díce Smarand'a, „cá-ti voi fi in veci credintiósa.“

— „Oh, scump'a mea, multu a-si dorí se vedu, cáta vreme tiēne acésta vecinicia a t'a.“

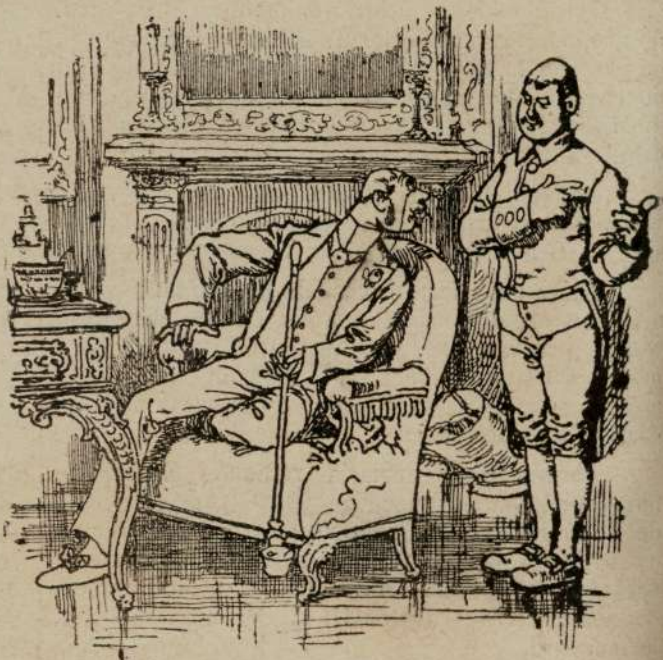
La croitorésa. — O dama afora din mesura subtire voiesce a-si face o haina; si din acestu incidentu se incinge între ea si croitorésa urmátórea conversatiune:

— Ce haina pofitiți, madama?

— Cātu se póte mai dupa moda.

— Se punu vatta la máneci la peptu si la spate?

— Apói dá, pentru voi'a modei se póte pune.

Deosebire între Kohn si Kohn. — Argatulu: D-le Conte, unu domnu cu numele Kohn voiesce se între. Se-lu lasu in lontru?

Contele: Dela ace'a atērna cá óre domnulu acelu e Kohn carui'a i-sum detoriu, ori dóra e Kohn care mi-a apro-misu bani imprumutu.